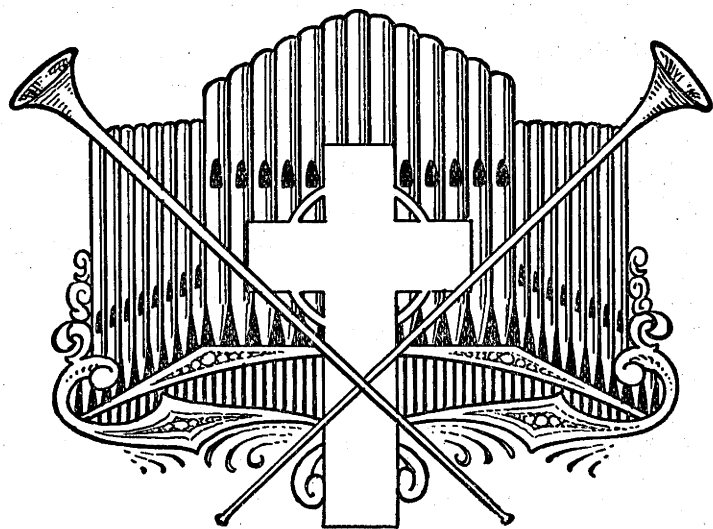

TIDSKRIFT
FÖR
KYRKOMUSIK
OCH
SVENSKT GUDSTJÄNSTLIV

ORGAN FÖR
SÄLLSKAPET KYRKOSÅNGENS VÄNNER
OCH
SVERIGES ALLMÄNNA ORGANIST- OCH KANTORSFÖRENING

UNDER MEDVERKAN AV INTENDENTEN *BENGT CNATTINGIUS*, LINKÖPING, PROFESSORN *OTTO OLSSON*, STOCKHOLM, KYRKOHERDEN, TEOL. LIC. *KNUT PETERS*, SÖNDRUM OCH MUSIKDIREKTÖREN *SVANTE SJÖBERG*, KARLSKRONA

UTGIVEN AV DOMKYRKOVICEPASTOR *ARTHUR ADELL*, LUND

15 Jan.

SJÄTTE ÅRGÅNGEN

1931

STOCKHOLM, SVENSKA KYRKANS DIAKONISTYRELSES BOKFÖRLAG

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

UPPSATSER.

	Sid.
Nattvardsförmaning ur then Swenska Messan	1
Till Nathan Söderbloms minne	97
A. Adell: Den gregorianska sången	17
— " — Svenskt Psalterium	99
— " — Den dagliga andakten	161
— " — Kyrkokalender	164, 175, 192
F. M. Allard: Kyrkosångsdagar i Oslo	187
B. Brilioth: O. Petris Svenska Mässa	49
B. Cnattingius: Kyrklig konst	45
— " — Samlingsverket Sveriges kyrkor	117
— " — Bysantinsk konst i Paris	138
— " — Kyrkokonstens ursprung	145
S. Estborn: Den svenska evangeliebokens andra kollektserie	107
M. Fornander: Engelbrektskörrens Finlandsresa	92
J. Foss: Kirkemusik og organistuddannelse i Danmark	5
Första allmänna svenska kyrkomusikfesten i Finland	120
E. Liedgren: G. T. Lundblad	55
— " — Hymnologi	70
G. Lundborg: Är stråkinstrumentens renässans förestående?	2
C.-A. Moberg: Palestrina och palestrinastil	129
— " — P. Wagner	177
H. Mörtensson: En klassisk orgeltyp	114
G. Olsson Nordberg: Sparsamhet med verkningssmedlen	75
Orgelläktaren	65
K. Peters: Hymnologi	73
— " — Lektionstonerna enligt svensk 1500-talstradition	88
— " — Tidegårdsgudtjänsternas restaurering	19
E. Rodhe: Ord och sakrament	81
C. E. Rosenquist: Dietrich Buxtehude och hans verk	149
— " — Nordisk-tysk orgelvecka i Lübeck	171
D. Rudin: Dirigeringskonst	180
I Sahlin: Bachs största verk	165
G. Schedin: Orgelverken i St. Marienkirke i Lübeck	36
J. Silbermann: Resa i Tyskland och Österrike 1931	132
G. Svennung: Stråkinstrumentens renässans	41
I. Wallerius: Vår koralfråga	56, 66
— " — Prästens kyrkoskick	168
— " — Minnen från Pehr Eklund	185
P. Vretblad: Svensk orgelmusik i Balticum	169
W. Åhlén: Orgelfrågor	43
— " — Nederländsk orgelmusik	33

RECENSIONER.

A. LITTERATUR

	Sid.		Sid.
B. Ebel: Das älteste allemannische Hymnar	125	K. G. Fellerer: Der Palestrinastil und seine Bedeutung	129
E. Eidem: Vår frälsnings evangelium	173	K. G. Fellerer: Palestrina	129
K. Elis: Neue Orgeldispositionen	79	Jahrbuch für Liturgiewissenschaft	47
K. G. Fellerer: Orgel und Orgelmusik	141	H. Klotz: Über die Orgelkunst der Gotik	123
		M. Luther: Vorlesungen über d.	

	Sid.		Sid.
Hebräerbrief	47	<i>K. Skredsvik</i> : Den heliga mässan i Sverige	28
<i>Chr. Mahrenholz</i> : Die neue Orgel in St. Marienkirche Göttingen	142	<i>S. Städener</i> : Sju dagars andakt ..	47
<i>C. Nohrborg</i> : Luthersk psalmskatt	73	<i>O. E. Thuner</i> : Dansk Salmleksik- kon	70
<i>J. Roosval</i> : Romersk konst	79	<i>E. Wrangel</i> : Korstolarna i Lunds Domkyrka	60
<i>Th. Schrems</i> : Geschichte des greg. Gesanges in den prot. Gottesdien- sten	125		

B. MUSIKALIER

	Sid.		Sid.
<i>E. Axén</i> : Påsknatt	127	<i>J. Morén</i> : 12 nya motetter	126
<i>J. S. Bach</i> : Tre motetter	143	<i>N. O. Ruusted</i> : Tre psalmer	77
<i>L. Bergh</i> : 24 Koralforspil	124	— ” — 14 orgelkoraler	30
<i>S. Carlsson</i> : Kyrkokantat	77	<i>J. H. Roman</i> : Sinfonia di chiesa	174
<i>Homburger o. Wöldike</i> : Orgelmu- sik för gudstjenestebrug	124	<i>J. Rosenmüller</i> : Acht Begräbnis- gesänge	77
<i>H. Isaac</i> : Missa carminum	77	<i>H. Schütz</i> : Passionsoratorium ..	48
<i>O. Koppang</i> : Ved Orglet	142	<i>P. Vretblad</i> : Koralfantasi	78
Körsången	48,	Hymner och motetter	30, 77, 159
<i>H. Lindquist</i> : 30 preludier	159	Solosånger	159

MEDDELANDEN:

	Sid.		Sid.
Om Kyrkosångens Vänner 61, 64, 80, 127		Från Norge	64, 80, 178
Sveriges allmänna Organist- och Kantorsförening .. 16, 31, 143, 174		Från Finland	16, 64, 95, 120, 174
Sveriges Kyrkosångsförbund 32, 96, 128, 143		Från Tyskland	64, 80, 96
		Lägre Organistexamen	95, 140
		Nya Orglar	95, 160
		Val	63, 80, 127, 143, 160

BILAGOR:

	Häfte		Häfte
<i>Evangelisk Tidsgärd</i> : Completo- rium på lördag	4	<i>Evangelisk Tidsgärd</i> : Böner för den dagliga andakten	11

Tidskrift för Kyrkomusik och**Svenskt Gudstjänstliv**

Redaktionens adress:
Bredgatan 14, Lund. Tel. 658.
Postgiro 31495.

Expeditionens adress: *Svenska Kyrkans
Diakonistyrelses Bokförlag, Stockholm 7.*
Tel. Norr 324 05.
Postgiro 675.

Tidskriften utkommer med 1 nummer
den 15 i varje månad. För juli—augusti-
numren dubbelnummer den 1 augusti.

Prenumerationspris: å posten, i bok-
handeln eller direkt från förlaget: kr.
4: 50 pr år.

Annonspris: 20 öre pr mm. enkel spalt.
Rabatt vid större annons och vid upp-
reppning av annons i flera nummer.

Detta nummer innehåller: En natt-
wardsförmaning ur 1531 års svenska
mässa. — Musikdirektör *G. Lundborg*,
Göteborg: Stråkinstrumentens renäs-
sans. — Organist *Julius Foss*, Köpen-
hamn: Kirkemusik og organistuddan-
nelse i Danmark. — Meddelanden.

Lediga tjänster, se omslagets 3:e sida.

NORDISK NODESTIK & TRYKKERI SAMT LITOGRAFISK ETABL.

NIKOLAJPLADS 25 — KØBENHAVN — Tel. 3304 & 13057

Telegr. Adr. Nodestikog.

Anbefalles i Herrar Förläggares och Kompositörers
välvilliga åtanke vid behov av nottryck i förstklassigt
utförande till billigaste pris.

Mångårig leverantör till Sveriges största förlag.

Skicka oss Edert manuskript och vi sända Eder omgående offert.

LIBRARIA

LÄSTMAKAREGATAN 30, TELEFON: 3523

STOCKHOLM

KYRKLIGA TEXTILIER, LJUSSTAKAR, KRUCIFIX
PRÄSTKAPPOR, M. M.

En Nattwardsförmaning

ur

Then Swenska Messan

epter som hon nw holles j Stocholm medh orsaker hwarföre hon så hallen wardher.

Stockholm

M.D.XXXI.

KÄRE WENER epter här begäss mw Christi natuardh, och vthspjissas hans werdigha lekamen och hans dyrbara blodh är rådelighit (som S. Paul oss lærer) ath wij (hwar j sin stadh) bepröffue oss sielffue, och så sedhan äte aff thetta brödh och dricke aff thenne kalk, Och pröffue wij oss thå retzligha, om wij besinne wor stora brut och synder, hungre och törste epter syndernes forlatelse, then oss j thetta sacramentet tilbudhin warder, om wij hungre och törste epter rätferdughetenne, och achte här epter bettra oss, wenda jgen aff synden och leffua itt got och retferdigt leffuerne, Om sådana stycke moste wij granneligha bepröffua oss, elles gå wij här icke werdeligha til, Och haffuer wor herre enkannerliga befalet oss bruka thetta sacramentit sich til åminnelse, thet är at wij här medh skole i hogkomma hans werdugha dödh och blodzutgutelse, och betenkiaa at thet til våra synders forlatelse skedt är, Så wil han nw här medh at wij sådana hans stora welgerning icke forgäta skole, utan stadeligha halla oss ther widh medh all takseyelse ath wij kunne våra synder quitte warda. Ther före huilken nw äter aff thetta brödh och dricker aff thenne kalk medh een fast troo til the ordh som han här hörer, som är, aht Christus är dödh och hans blodh uthgutit for våra synder, får han och så for wisso syndernes förlatelse, och vndwijker ther medh dödhen som syndenes lönn är, och får ewinnerlighit lijff medh Christo, Thetta läter idher kära wener nw sagdt wara til en vnderwijsning j hurudana motto j skolen gå till thetta sacramentet, och hwad nytto j här aff wisseligha hoppas skolen, om j aff en sådana bepröffuelse som föresagdt är, och medh een fast troo til Christi ordh och löffte här til gongen, thet är(medh stackot

ordh seyandes) j få här syndernes forlatelse vndwijken then ewigha dödhen, och fåån ewinnerlighit lifff, Thet vnne oss allom gudh fadhern och son och then helge ande. Amen.

* * *

I året 1931 kan den svenska kyrkomenigheten högtidlighålla fyrahundra-årsminnet av tvenne för vårt gudstjänstliv betydelsefulla skrifter. Den 10 maj 1531 — på samma dag infaller i år vår kyrkas andra böndag, reformationsfesten — dagtecknades Olaus Petri skrift: Orsack hwarföre Messan böör wara på thet tungomål som then menighe man forstondelighit är, och i vilken han ger sina belackare besked om orsakerna till den ordning för mässa på svenska som han sedan några år plägat i Storkyrkan i Stockholm.

Något senare följer själva mässan. Titelbladet utsäger ej vem som är den ansvarige utgivaren, men redan företalet til then Christeligha läsaren ger klart besked, om att den härstammar från predikaren i St. Nicolai kyrka.

Under innevarande år skall detta 400-årsminne komma att behandlas i denna Tidskrift. För dagen giva vi ett avtryck ur själva mässan: den nattvardsförmaning, som Olaus Petri placerade efter Agnus Dei, omedelbart före distributionen ehuru valfri: (Ther nest wender han — prästen — sich til folket och gör them thenna formaning om honom synes så behöffwas och tijdhen thet tilstädher.)

Frågan om en agendariskt fastställd nattvardsallokution har ju under de senare åren varit aktuell inom vår kyrka. Törhända kan Olaus Petri förmaning även därför behöva framhåvas ur det förgättnas dunkel. Sin uppbyggeliga kraft har ej den mistat under de fyra århundradena.

A. Adell.

Är stråkinstrumentens renässans förestående?

Den alltmera blomstrande körsångsverksamheten är synnerligen glädjande. Man blev verkligen förvånad när, vid kyrkosångfesten i Örebro, rena amatörsångare på ett fullt tillfredsställande sätt utförde en så krävande sak som Bachs h-mollmässa. Efter vad som sports, så var det under tiden strax före denna kyrkosångfest ingen ovanlig företeelse, att hembiträdet under sina köksgöromål och bondpojken bakom plogen sjöngo på sextondelsskalgångar ur h-mollmässan. Detta skulle nog för 5—10

år sedan ha ansetts för något omöjligt. Ja, men utvecklingen går lyckligtvis framåt även på musikens område. Särskilt tycks den blandade körsången fått ett verkligt rotfäste hos vårt folk. Därför, heder åt dem som på det ena eller andra sättet brutit mark för den ädla körsången!

Med all aktning för denna konstart och för dess stora uppfostrande betydelse, så borde den dock ej allt för ensidigt förekomma. Jämsides med körövningarna borde även orkestermusik odlas. Jag tänker då närmast på stråkinstrument. Känt är ju att fiolen i många landsdelar är så gott som utrotad. Bidragande orsaken härtill har nog främst varit den lättspelade dragharmonikan, samt i vissa fall en slags hos befolkningen pietiskt rotad rädsla för detta "djävulens instrument". Emellertid förändras tider och tänkesätt. Ett faktum är, att intresset för stråkinstrument börjar vakna hos den stora allmänheten. I Värmland utövar den folkliga musikskolan, Arvika, en vidsträckt verksamhet, och i Uppland arbetar — enligt Vår Sång — elva musikcirklar. Inom dessa cirklar få 150 personer lektioner i *musik* och sång samt deltaga i kör — och *orkesterövningar*. I den instrumentala undervisningen kommer av flera skäl fiolen i främsta rummet. Inom cirklarna verka fyra orkestrar å 17 man vardera. Av dessa äro tre stycken sammanslutna till en orkesterförening, som erhållit statsbidrag.

Bland övriga organisationer, vilka särdeles intressera sig för orkester, må nämnas K. F. U. M. samt A. B. F.

Vad som i någon mån försvårar detta slag av musicerande är bristen på kompetenta ledare. Som bekant har ju hittills ej violin-violoncellspelning ingått i de musikexamina, vilka avläggas vid K. Musikkonservatorium. Följden har också blivit, att på några få undantag när, våra musiklärare sakna den kännedom om och färdighet på instrumenten ifråga, som givetvis är nödvändig för att överhuvud taget någon egentlig undervisning skall komma till stånd.

Det är därför glädjande att få taga del av det nya reglementet för K. Musikkonservatorium, vilket snart torde träda i kraft. Bland de många befogade ändringarna i både kurser och examina, vilka förebådas finnes också en bestämmelse om att violin- eller violoncellspelning kör- och orkesterdirigering skall ingå i den s. k. högre musiklärareexamen.

Enligt undertecknads mening är denna ändring av stor betydelse för hela landets musikkultur och torde komma att få välgörande följder. Det är ju självklart, att den lärare, som verkligen själv är exekutör på det instrument, han undervisar i, kan på ett helt annat sätt intressera eleverna än den som helst ej spelar i deras närvaro. Vid ett folkskoleseminarium kan en skicklig och framsynt musiklärare göra en god gärning till

fromma för det folkliga musiklivet, om han förutom undervisningen i orgel, piano och sång även lyckas intressera eleverna för stråkinstrument. De blivande lärarna och kantorerna äro ju i många landsdelar de enda musikaliska auktoriteterna. Musik- och sångundervisningen vid seminarierna bör därför särskilt omhuldas.

Violin- eller violoncellspelning är för en organist-, kantors- eller musiklärarelev av större betydelse än folk i allmänhet tror. En person, som spelar dessa instrument, måste förr eller senare få ett "gott öra", vilken egenskap andra instrument, t. ex. piano, orgel eller klarinett, ej kunna skänka i så hög grad. Genom att den spelande tvingas att lyssna på varje ton och kontrollera renheten, blir örat allt mera utvecklat. En "stråkmänniska" behöver ej öva tonträffning utan sjunger i de flesta fall a vista med stor säkerhet. Som ett exempel må nämnas, att i flera utländska elitkörer ett av villkoren för inträdessökande är färdighet på stråkinstrument. Ett säkert öra har nog betydelse även för en organist. Hur ofta händer det ej, att organisten måste improvisera ett ackompanjemang, ifall liturgen missuppfattat tonen från orgeln. Kan organisten då ej höra, varthän det bär, kan lätt missljud uppkomma. Det har förresten — sorgligt nog — inträffat att s. k. framstående musici haft så dåligt öra, att de knappast kunna sjunga en något okänd koralmelodi à vista.

I och med att musiklärarkandidaterna vid konservatoriet få tillägna sig färdighet å stråkinstrument, bliva de också i tillfälle att deltaga i orkesterövningarna därstädes. Genom detta erhålles en viss rytmisk balans, vilken är bra att vara i besittning av när det gäller att ackompanjera. Att spela under dirigents ledning brukar för många vara ett svårt kapitel. Orkesterspelning under studietiden vid konservatoriet bör därför förekomma.

Beträffande dirigering, är det verkligen av behovet påkallat att organisterna — musiklärarna — kantorerna erhålla en grundligare utbildning än vad som nu är fallet. Våra förbund anordna visserligen kurser då och då, men i det stora hela har hittills kör- och orkesterledaren själv fått "taga sig till", vilket ej alltid har utfallit så lyckligt. En av de viktigaste egenskaperna för en dirigent är, förutom den personliga analysen och gestaltningen av en komposition, förmågan att kunna ha rytmen i sin hand d. v. s. kunna säkert hålla sångarna — musikanterna kvar i ett visst tempo eller öka och bromsa där så erfordras. Att göra detta på ett sådant sätt, att de spelande eller sjungande ej behöva se på dirigenten, enär de förnimma, att de på något sätt behärskas av dirigentens vilja, är ju idealet. Men detta kan ej läras. Härtill fordras medfödd begåvning. Dock torde en

verkligt gedigen dirigeringskurs i hög grad förbättra och fördjupa en musikers kapacitet. Med tanke på orgelspelet kan väl ingenting vara lämpligare som förstudium till registereringskonsten än just samvaron med orkesterklangerna, kännedom om de vanligaste kombinationerna mellan stråkar och blåsare, instrumentens omfång etc. Utomordentligt musikaliskt allmänbildande är den kännedom och grundliga översikt över både den vokala och den partiturspelning, som ingår K. Musikkonservatoriets dirigeringskurs. Genom en sådan kurs blir man också förtrogen med en del av instrumentationens hemligheter.

Det hittills anförda har mest gällt de rent praktiska fördelar, som stråkinstrumentspelning medför. Nästan viktigare är, att en outtömlig källa av god musik öppnas för den person, som är lycklig nog att få spela med i en stråkkvartett eller i någon annan kammarmusikensemble. Det är att nalkas musikens allra heligaste. För undertecknad äro dessa stunder verkliga högtider.

Gösta Lundborg.

Ovanstående, som tillställts Tidskriften, har Red. med glädje velat införa. Arbetet på och förhoppningen om en renässans för stråkinstrumenten kan icke var likgiltiga för dem, som arbeta för kyrkomusiken. Dessa stå varandra så nära, att man har all anledning hoppas att ett höjande av den ena kommer att stärka den andra. För kyrkosångsrörelsen i vårt land vore otvivelaktigt ett framväxande av amatörorkestrar så mycket mera glädjande, som därmed en möjlighet skulle kunna bjudas att få de kantater, som nu här och var utföras av kyrkokörerna framförda icke blott med orgelledsagning utan även med orkester.

A. A.

Kirkemusik og organistuddannelse i Danmark.*)

Naar jeg skal give en Redegørelse for de kirkemusikaliske Forhold i Danmark, maa jeg bede de ærede Tilhørere om at følge mig tilbage i Tiden, thi kun under en historisk Synsvinkel vil det være muligt at forstaa, hvorfor Kirkemusiken i den danske Folkekirke staar paa et saa beskedent Trin, at jeg næsten generer mig ved at bruge Betegnelsen "Kirkemusik". Den personlige Stilling overfor dette Begreb dikteres naturligvis af den

*) Foredrag holdt ved 4. alm. Organist- og Kantormøde i Stockholm 21.—23. August 1930.

enkeltet. Opfattelse af Ordet "Kirkemusik" overhovedet, og jeg kunde tænke mig andre Danske, der i høje Toner vilde prise vor "rige og blomstrende" Kirkemusik og for saa vidt ikke uden en vis Berettigelse, thi mange Steder synges der virkelig med Liv og Lyst.

Ved Ordet "Kirkemusik" forstaaer jeg "kirkelig Musik" i delvis liturgisk Forstand og i hvert Fald baaret af Kirkens aarhundredgamle Tradition, derimod *ikke* den Musik, som vi i Almindelighed hører i vore Kirker. Jeg maa altsaa kræve, at den Musik, som anvendes i Kirken og specielt ved Gudstjensten maa have en vis Stil baade i Form og i Udtryksmaade for at kunne smykke sig med det fordringsfulde Navn af "Kirkemusik". Og efter min Opfattelse maa man derfor adskille det, der sædvanligvis kaldes Kirkemusik i 2 Dele, nemlig 1) Kirkemusik i strengere Forstand og 2) "religiøs Musik". Ved Gudstjensten er egentlig kun det første berettiget, det andet kun tolereret, saalænge Præster og Menigheder endnu ikke har tilstrækkelig Udvikling til at kunne skelne det ædle fra det uædle, det rene fra det urene.

En saadan Grad af Udvikling hos Lægfolket — og i denne Forbindelse staaer Præsternes overvejende Flertal paa Menigmands Stade — vil dog vist næppe nogensinde opnaaes; det er et fromt Ønske, hvis Opfyldelse vistnok ligger udenfor Mulighedens Grænse. Men at der ved et maalt bevidst Arbejde fra Kirkemusikernes Side vil kunne naas betydelige Resultater i Retning af Forædling, derfor har vi adskillige Beviser i Danmark. Den største Hindring har vi i vor Præstestand, hvis store Flertal i en misforstaaet Pietet overfor det hidtil sædvanlige, reagerer stærkt overfor Forsøg paa en Forbedring af Forholdene. Og hvor en saadan Forbedring en lykkedes, er det som Regel kun sket efter en langvarig og udholdende Kamp fra vore Kirkemusikeres Side.

Medens Begrebet "Kirkemusik" er et ret stærkt afgrænset Omraade p. Gr. af de stilmæssige Fordringer, der maa stilles, er Begrebet "religiøs Musik" mere udflydende, thi her kan forskellige Stilarter, eller en vis Mangel paa Stil, gøre sig gældende. En saadan "religiøs Musik" kan godt være præget af virkelig Fromhed og støder vel ikke altid an mod Kirke og Gudstjeneste som "Gudsdyrkelse" betragtet, saa selv om man *maaske* vil stille sig noget afvisende overfor denne Art Musik ved Gudstjenester, maa den siges at være fuldt berettiget ved Kirkekoncerter eller ved kirkelige Handlinger, der har en mer privat Karakter som Brudevielser og Begravelser.

Den i Tyskland ret stærke Bevægelsen for at genindføre Bach's Kantater som Gudstjenestens musikalske Klædebon, opfatter jeg mere som en national-musikalisk Bevægelse end som Bestræbelse for virkelig Kirke-

musiks Fremme. Der er overalt i den musikalske Verden Enighed om, at Bach's Kirkekantater og lignende Arbejder gennemstrømmes af en ædel Aand og bærer Præget af en dyb og levende Religiøsitet, og naar vi alligevel ikke kan indrømme dem Plads under den rigtige Kirkemusik, ligger det i, at de tilhører en Stil, som er fjernet fra de Ytringsformer, der under Gudstjenesten er rette Bærere af de hellige Ord og Handlinger. Thi her gælder det *Ordets* Førsteret, hvorfor Musiken kun tør være den tilbageholdende Tjener, hvis ophøjede Gerning er den *at tjene*, at give en Haandsrækning til Ordets Ursæd i Menneskehjerter ved at "berede Jordbunden".

Med disse Betragtninger som Baggrund vil det let forstaaes, at jeg siraks maatte anføre vor danske Kirkemusik som staaende paa "et beskedent Trin men det har ikke al Tid været saaledes. Da Reformationen gennemførtes i Danmark i 1536 efter nogle Aars Brydningstid, tog vi den lutherske Messeordning som Mønster for Indretningen af Gudstjenesten.

Det vil være Dem alle bekendt, at denne Gudstjenesteordning kun i sa ringe Grad skilte sig fra den romerske Messe, at det i Virkeligheden kun var Messeofferets Borttagelse, som adskilte den ene fra den anden. Vi har en Del trykte Kilder, som godtgør dette; Indførelsen af Menighedens Fællessang af strofiske Digtning er ju ikke specielt en reformatorisk Foreteelse, den var allerede i fuld Udvikling før Reformationen mangfoldige Steder og maa nærmest tages som Menigmands dybe Trang til en levende og aktiv Deltagelse i Gudstjenesten.

Blandt de danske Kilder fra det 16. Aarh., maa jeg først nævne "Jesperssøns Graduale" fra 1573. *Niels Jespersøn* var Biskop i Odense, og hans Graduale er et ypperligt Værk, der vidner om hans aabne Sans for, at Gudstjenestens musikalske Klædebon er et vigtigt Led i den hele Kultus.

For os er det af særlig Interesse, at den — skønt først fremkommet over en Menneskealder efter Reformationens Indførelse — fremdeles har den romerske Messes Form i alt væsentligt, og at det er den rige gregorianske Melodiskat som er fremherskende. At Sproget, med Undtagelse af de forholdsvis faa Fællessange paa Modersmaalet, er Latin, er en Selvfølge, og ligesom i Tyskland blev det betragtet som naturligt, att Kirkesproget — bortset fra Prædikenen — i hvert Fald i Byerne fremdeles var Latin; kun paa Landet, hvor Præsten som Regel var den eneste sprogkyndige, blev Modersmaalet ret snart taget i udstrakt Anvendelse, selv om Latinen først efter flere Hundrede Aars Forløb ganske forsvandt. I Hovedstaden og i Købstæderne holdt dette Sprog sig dog meget længere, og det er ikke mere end ca. 30 Aar siden, at dansk Sprog som Afløsning af Latin blev gennemført ogsaa ved Præste- og Bispeordinationer.

Saa vidt vi kan skønne, holdt denne paa romersk Ritus hvilende Guds-tjenesteordning sig meget længe. Vel kom noget senere Biskop *Kingo's* betydeligt ringere Graduale 1699, men ogsaa dette bygger paa Romermessen, selv om *Thomas Kingo*, som den frodige Salmedigter han var, tilførte den danske Menighed et stort Antal Tekster til Fællessang af stor kristelig Lødighed og kunstnerisk Kraft.

Paa Kong *Chr. IV's* Tid — altsaa i I. Halvdel af det 17. Aarh. — fik ogsaa Motetter til latinsk Tekst indpas i den danske Kirke, dog næppe i større Udstrækning, fordi de krævede, et veldisciplineret Korpersonale. Ganske vist hørte der til enhver større Kirke, herunder Hovedkirkerne i de Købstæder hvor der var Bispesæde, en Kirkeskole, hvis Peblinge med stor Energi holdtes til de musikalske Studier og gjorde Tjeneste i Kirkene, men det største Flertal af Kirkene havde kun en Degn, hvis musikalske Præstationer var en kærkommen Skive for Menigmands kritiske og humoristiske Sans.

Trods de forholdsvis ringe musikalske Kræfter, der var til Raadighed, blev dog den overleverede musikalske Arv nogenlunde holdt i Ære, indtil Pietismen holdt sit Indtog og med virksom Støtte fra Hoffet ret snart trængte igennem i hele Landet. I Henseende til vor Kirkemusik betegner Pietismen en ubetinget Tilbagegang, fordi det følelsesbetonede i høj Grad fik Overhaand over den rene melodiske Linie, der vel ikke havde været uden Paavirkning af Madrigalstilen, men dog stedse havde holdt sig fri af følelses- eller sentimentalitets-baarne Melodier. Man kan vel ikke sige, at Pietismen ødelagde vor Kirkemusik men dens Grund blev undermineret, saa det var en let Sag for den efterfølgende Rationalisme at borttrydde de sidste Rester af den reformatoriske Tids Kirkemusik.

Hvad havde vi nu tilbage? Ja, vi havde i Virkeligheden kun Menighedens Fællessang af hovedsageligt nye Salmedigtninge og Bearbejdelser paa Dansk af en Del latinske Hymner. Betegnende er det i denne Forbindelse, at Biskop *Brorson* i Ribe ogsaa skænkede den danske Menighed et stort Antal udmærkede Salmetekster, men jeg tror, vi kan tage ham som Type paa den fordærvede musikalske Smag; thi vi har Vidnesbyrd om, at han digtede sine Salmer til Melodier, som han tilfældigt hørte, og som hørte til vulgære Tekster.

I 1764 udsendte Hoforganist *Breitendich* sin Koralbog, den første danske Melodisamling til Kirkebrug. Den er delvis præget af Rokokoens sirlige Stil, men er i og for sig et udmærket Arbejde. Det efterfølgende Arbejde af samme Slags, *Niels Schjørrings* Koralbog fra 1783 er derimod ganske præget af Rationalismen, de sidste Rester af musikalsk Liv er forsvundet, den rytmiske Afveksling er fjernet, saa de tidligere skønne

Melodier framtræder som anæmiske Gengangere, og man forstaaer, at Menigheden ikke længere følte nogen Opbyggelse ved at gaa i Kirke; Prædiken og Salmesang var lige blottede for Aand og Liv, og denne Tilstand varede et godt Stykke ind i det 19 Aarh. *Zincks* Koralbog fra 1801 og *Weyses* fra 1839 er i det væsentligste af samme Type, men om disse 4 Mænd maa man dog sige, at det var dygtige Musikere, idet den musikalske Behandling og Harmoniseringen er dygtigt Arbejde, de er blot Børn af deres Tid, og disse Publikationer er for saa vidt en tydelig Genspejling af Tilstanden indenfor Kirken og Menigheden.

For lidt over Hundrede Aar siden paabegyndtes imidlertid en ny Udvikling, som fremdeles den Dag i Dag præger store Dele af den danske Kirke og Menighed. Den skyldtes *Grundtvig*, hvis Navn utvivlsomt er Dem alle bekendt. Hans Indsats i kirkelig Henseende var et afgjort Brud med Rationalismen og dens uandelige Fortolkning af den hellige Skrift samt en overvældende stor Produktion af Salmetekster baade originale og Oversættelser eller Bearbejdelser. Disse sidste var ofte overordentlig frie, saa man hellere maa betegne dem som Omdigtninge, og bortset fra det undertiden knudrede og svulstige Sprog, var de kristeligt sunde og mange av stor dikterisk Skønhed.

Dermed indledtes en ny Æra, som havde Livskraft i sig og formaaede ikke alene at betage den Del af Menigheden, der trods alt havde været kirketro, men ogsaa at drage nye Dele af Befolkningen ind under levende kristelig Paavirkning. Hans Betydning som Salmedigter er ubestridt, og med Fremkomsten af de mange nye Tekster blev der et stort og taknemligt Arbejdsfelt for vore Komponister. Den kirkelige Stilsans var imidlertid gaet tabt efter de næsten 200 Aars Dekadence, og medens *Weyse* endnu tilhørte Empiretidens elegante men dog kræsne Stil, der ganske vist var absolut ukirkelig, saa tilhørte alle de Komponister, som nu begyndte at skrive Musik til de nye og udmærkede Tekster den romantiske Stilretning, og saa behøver jeg vist ikke at forklare nærmere, hvorledes Resultatet blev. Jeg maa lige nævne nogle af disse Komponister: *Berggren*, *Henrik Rung*, *Glæser*, *Kalhauge*, *Hartmann*, *Gebauer*, *Nordmanden L. M. Lindeman*, *Barnekow* og *Gade*; i Virkeligheden var det kun den sidst nævnte, som hade kirkelig Stilsans, derfor er de faa Melodier han har skrevet, noget af det bedste, vi har fra denne Periode, som varede til omkring Aarhundredets Slutning. Alle de andre skrev i Romance- og Operastil med overraskende melodiske Vendinger, interessante, ofte følsomme Harmoniseringer, og der lagdes Vægt paa at "illu-

strere" Teksten med Musik; som oftest blev det imidlertid kun det 1. Vers. der blev illustreret. At Musiken ogsaa skulde have nogen kirkelig Stil eller Værdighed faldt dem ikke ind, saa grundigt var det ecclesiastiske Begreb ødelagt. Og vi er mange, som højlig beklager, at den aandelige Fornyelse ikke straks havde en kirke musikalsk Renæssance til Følge, thi da havde Arbejdet for Forbedringen i vore Dage ikke været saa vanskeligt, at det undertiden minder om et Sisyfusarbejde.

Alt dette var galt nok, men værre blev det ved, at en Del af vore Præster kom i Forbindelse med den anglikanske Vækkelsesforkyndelse, og ved Metodistmissionærens livlige Virksomhed i Danmark. Det Musikstof, som fulgte med, var af slettest mulig Kvalitet men det skulde for enhver Pris indføres i Kirkerne og ved Gudstjenesterne, og det blev det! Hverken Præsterne eller de højere kirkelige Myndigheder havde Blik for, at hvad der krævedes for at faa Mennesker i Tale ved Vækkelsesmøder, kunde man ikke uden videre indføre i Kirken, men Opfattelsen var, at naar man sang Teksterne til Guds Ære, saa var det lige meget med Musiken, ja mange foretrak endda de hæslege, oversentimentale Melodier, der baade musikalsk og kirkeligt er under al Kritik. Vi maa dog sige, at disse igen er fjernet fra Kirken; men vi lever fremdeles højt paa de romantiske Melodier og deres Følgeskab af dilettantiske Frembringelser, thi *alle* følte sig tilskyndet til at komponere, saa snart de var lidt aandeligt bevægede, og den romantiske Stilretning var et ypperligt Arnested for Dilettantisme af enhver Art. Jeg formoder, at man heller ikke i Sverige er sluppet helt fri derfor, og forhaabentlig vil man ikke tage mig det ilde op, at jeg nævner Navnet *Ahnfelt*.

Man kan spørge: Men hvorledes var det muligt, at Kirken saaledes maatte aabne sine ærværdige Porte for alt det uværdige Stof? Jeg tror at kunne besvare det med, at vi *desværre ikke havde nogen autoriseret Koralbog*. Jeg ved, at der her i Sverige har været stor Utilfredshed med den autoriserede *Häffnerske* Koralbog, men jeg tror, at Sveriges Kirke musikere alligevel har god Grund til at være glade for den; den Bog har nemlig staaet som en Hindring for Indførelsen af alt det romantiske Melodistof, som vi i Danmark kæmper saa ihærdigt og tilsyneladende ret haabløst imod. Kravet om livlig og festlig Musik ved Gudstjenesten mente man kun kunde opfyldes ad denne Vej. *Berggreens* Koralbog fra 1853 er delvis frigjort fra Rationalismens Kvælertag, men skønt den i sin Tid betød et absolut Fremskridt, er den dog mere præget af romantisk Aand end af kirkelig Stil, saa selv om den i det store og hele er bedre end de efterfølgende Melodisamlinger og endnu bruges i stor Udstrækning, kan den langtfra tilfredsstillende de Krav, vi nu maa stille.

Saaledes omtrent var Stillingen ved Aarhundredskiftet. Men nu efter en lille Menneskealders Forløb er dog meget forandret til det bedre; de engelske og amerikanske Melodier er praktisk talt udryddet og flere og flere saavel af Præster som af Menighedsmedlemmer *begynder* at forstaa, at der er noget andet og bedre end den Musik, vi har arvet fra det forrige Aarhundrede, og at den virkelige Kirkestil ogsaa omfatter musikalsk Stof, hvis store Lødighed dog endnu ikke helt erkendes. Vi har saaledes Grund til at se noget lysere paa Forholdene, og det kan vi i første Række takke en enkelt Mand for, nemlig *Thomas Laub*.

Denne Mand fødtes 1852, begyndte at studere Teologi, men opgav denne for Musikken, kom paa Konservatoriet, og blev i 1881 ansat som Organist ved Helligaands Kirke, hvorfra han 1891 forflyttedes til Holmens Kirke efter *Gades* Død. Han havde en udpræget historisk Sans, blev opmærksom paa *Thibauds*, *Tuchers* og *Winterfeldts* Arbejder i Tyskland*) og omplantede disses Principper paa dansk Grund. Allerede før 1890 havde han samlet, bearbejdet og udgivet 3 Hefter gamle Melodier hovedsagelig fra Reformationstiden og udsendt flere Skrifter, hvori han indleder en Nyorientering paa det musikalske Omraade, ikke alene det kirkelige. I et lille Skrift om Musikundervisning hævder han f. Eks., at de Unge ikke skal lære Musik for at blive Udøvere af Musik, hvortil de færreste alligevel har de rette Betingelser, men for at der stadig kan opdrages værdifulde, kyndige og forstaaende Tilhørere, altsaa et musikalsk kultiveret Publikum.

Laub var en stejl Natur, som ikke gik paa Akkord for at lempe sine Ideer igennem, han indtog en afvisende for ikke at sige fjendtlig Holdning overfor sine samtidige indenfor Kirkemusiken, saa han blev en ensom Mand; og i Stedet for at søge at vinde sine Kolleger for sine Anskuelser, skabte han sig afgjorte Modstandere blandt dem. Dertil kom, at han blev ansat i Københavns bedste Organist-Embedet, uden at dette havde været opslaaet vakant, og saaledes ved Springavancement kom ind i en Stilling, som flere af hans ældre Kolleger havde følt sig prædestineret til. Det ene med det andet gjorde, at hans ypperlige Arbejde til Forædling af vor Kirkesang syntes at være et Slag i Luften; kun i nogle faa Valgmenigheder fandt han Jordbund for sine Ideer. Først da han selv var blevet en gammel Mand, begyndte hans Arbejde at bære Frugt. For 15—20 Aar siden henvendte enkelte unge Mennesker sig til ham for at studere Kontrapunkt under hans Vejledning, flere kom til efterhaanden, og de blev begejstrede Tilhængere af ham. Nu maa vi huske paa, at den romantiske Tid var forbi, og Nyromantiken kom ikke til at spille nogen Rolle

*) Th. Laub: Musik og Kirke, 1920. Pag. 123.

paa det kirkelige Omraade, medens Nyklassisismen stadig fik flere Tilhængere først og fremmest i den unge Slægt. Tiden var saaledes bleven moden til, at den Udsæd, *Laub* havde gjort en Menneskealder tidligere, kunde begynde at spire, og da ogsaa en Del af vore unge Præster fik Øje og Øre opladt for den gamle Musiks Skønhed og Adel, og at den mere end nogen anden er Kirken værdig, gav det Stødet til, at man stadig flere Steder forsøgsvis anvendte den, saa Stillingen nu er saaledes, at vi kan sige, at vi er i en ny Udviklingsperiode, i Henseende til Kirkesangen bedre og værdifuldere end nogen tidligere. Men de lavkirkelige Tendenser er stadig meget stærke saa en *almindelig Bortvenden* fra den romantiske Stil til den ægte kirkelige, kan man næppe anse for sandsynlig.

Alt dette gælder dog kun Menighedens Fællessang. I vore Dages Danmark kan man vanskeligt faa Begrebet "Kirkemusik" til at passe nogen Steder, thi dertil hører jo ikke alene en forædlet Fællessang, men ogsaa Liturgi og Korsang. Den Smule Liturgi vi har, er hovedsagelig en Overlevering fra det 19. Aarh., og en Fornysele deraf i gregoriansk Aand synes endnu ikke at være mulig, Kun i ganske faa, spredte Tilfælde har der været gjort Forsøg med "liturgiske Gudstjenester", og om end de har været ret vellykkede, synes der ikke at være Sans for Liturgiens Betydning og Værdi i vor Kultus. Kun et Faatal af vore 1500—1600 Præster har Kendskab dertil og Interesse derfor, og for dem stiller der sig oftest ydre Hindringer i Vejen, saa man kan sige, at Liturgien hos os endnu sover sin Tornerosesovn, vi venter paa den Prins, der har Mod og Evne til at vække den til Live igen. Og naar det stiller sig saaledes med Liturgien, kan man let sætte sig ind i, at Gudstjenestens Højnelse ved Korsang heller ikke har blide Kaar. Man kan sige med Rette, at vi i Virkeligheden *ingen Højmesse* har, vi har kun en *Prædikentjeneste med Salmesang*.

Naar Stillingen fremdeles er saaledes, skyldes det bl. a., at *Th. Laub* kun havde ringe Interesse for Liturgi og Korsang, for ham gjaldt det udelukkende Salmesangen og dens Reformation; og hvis det sker, at Kirke og Stat bliver skilt, eller blot at Kirken under Statens Kontrol selv skal skaffe det økonomiske Grundlag for sit Liv og Arbejde, vil Vilkaarene for yderligere Udvikling af vor Kirkemusik sandsynligvis blive de daarligst mulige.

Men Hensyn til Organistuddannelsen i Danmark maa det siges, at vi — skønt den første Organisteksamen afholdtes i 1897 — fremdeles venter paa at faa en regulær, autoriseret og af Myndighederne fastsat Eksamen.

Før den Tid, og saa langt man kan spore det tilbage i Tiden, var Organisternes Uddannelse en rent privat Sag, som de kirkelige Myndigheder betragtede som sig uvedkommende, og ved Ansættelser kunde et Testimonium derfor heller ikke lægges til Grund. Det hændte da jævnlige, at Sønner eller oftere Svigersønner af Organister arvede Embedet, eller at det blev besat med en kgl. Kapelmusikus eller en Orgelbygger. Ansættelserne havde overvejende Præg af Tilfældighed, og Protektion spillede derfor en næsten afgørende Rolle, Imidlertid har vi i Tidens Løb ikke manglet dygtige Organister, jeg skal lige nævne nogle faa: *Johan Lorentz* (d. 1689 efter ca. 60 Aars Organisttjeneste), der tillige var Orgelbygger og uden Tvivl har været *Buxtehudes* Læremester. *Chr. Geist*, der ogsaa havde mange Aars Virksomhed her i Stockholm, *Breitendich*, Udgiveren af den første danske Koralbog, *Weyse*, *Hartmann*, *Gade* og ikke mindst Familien *Matthison-Hansen*. Man kan vel ikke sige, at Organisternes fagmæssige Standard er væsentlig højere nu, end før Eksamenen blev indført, men denne har alligevel givet Myndighederne et Middel i Hænde til en nogenlunde Bedømmelse af Aspiranterne til vore Organiststillinger.

Som nævnt blev den første Organisteksamen afholdt i 1897 af Prof. *I. H. Nebelong*, der Aaret før havde startet "Københavns Organistskole", og ved dennes første Eksamen bestod 3 Kandidater. Skolen og Eksamenen var imidlertid ganske privat, og K. O. er endnu den Dag uden noget officielt Stempel. Denne Eksamen kaldtes "Udvidet Organist-Eksamen", for at adskille den fra den almindelige Prøve i Orgelspill, der i mange Aar forud havde været afholdt paa vore Lærerseminarier, og som i og for sig slet ikke var nogen Organist-Eksamen.

Der meldte sig stadig flere Elever paa K. O., vistnok til Dels en Følge af, at Kirkebyggeriet tog Fart, saa Mulighederne for Ansættelse voksede betydeligt. Og det sporede ogsaa, at Skolens Testimonier, skønt de ikke havde mindste officielle Anerkendelse, dog alligevel i adskillige Tilfælde blev lagt til Grund for Bedømmelsen af Ansørgernes Kvalifikationer.

Da dette blev bemærket, tog det kgl. Konservatorium hurtigt Ideen op, og dette har siden da Aaar efter Aar afholdt Eksamenen med betydelig strengere Krav til Kandidaterne, end K. O. nogen Sinde havde stillet. Senere kom dertil "Lærestalten for Kirkemusik", og her er uddannet ikke saa faa Organister. Men da disse Institutioner ikke havde nogensomhelst Eneret paa Afholdelsen af Organist-Eksamen, varede det ikke længe, før den ene Organist efter den anden selv afholdt Eksamenen for deres Elever, selv valgte Censorer dertil, selv stillede Eksamensopgaverne og selv affattede Testimonierne. Og saaledes er Forholdene i Virkeligheden fremdes.

Dette har ført med sig, at der nu møder Ansøgere til Organistembeder med Testimonier af forskelligste Slags, da de Fordringer, der stilles paa de forskellige Steder, er højst ulige, saa naar Myndighederne til en Begyndelse kunde bruge et Testimonium som virkeligt Holdepunkt, skaber de nuværende Tilstande en Forvirring, som vi Organister højlig beklager, men vi ser f. T. ingen Vej ud af Uføret.

Vi har længe været klarover, at disse Tilstande er absolut uforsvarlige; det har dog indtil nu ikke været muligt at faa Kirkeministeriet virksomt interesseret i dette Spørgsmaal. Men vi har ikke nøjedes med at sidde med Hænderne i Skødet og beklage de nuværende Tilstande; Dansk Organist- & Kantor-Samfund har for nogle Aar siden nedsat en Kommission til Udarbejdelse af en virkelig faglig Eksamen for Organister med tilhørende Oversigt over Fordringerne og med ministeriel Autorisation for Øje.

Dette Forslag blev indbragt i Kirkeministeriet, og det blev i Virkeligheden vel modtaget. Alligevel lykkedes det ikke at faa det gennemført; vort Forslag strandede paa Modstand fra det kgl. Konservatorium Side, og Aarsagen var den simple, at Konservatoriet ikke vilde finde sig i "beskikkede" Censorer; Direktionen vilde selv bestemme, hvem der skulde være Censorer ved Konservatoriets Eksamener. Konservatoriet har desværre heller ikke villet have Monopol paa Afholdelsen af Organist-Eksamen, hvilket sikkert let havde ladet sig gennemføre indtil for faa Aar siden; nu da vi ogsaa har faaet et Konservatorium i Aarhus med Hs. kgl. Højhed Kronprinsen som Protektor, vil et Monopol for det kgl. Konservatorium i København næppe kunne gennemføres.

Ogsaa dette beklager vi, hvad enten vi staar venligt overfor Konservatoriet eller ikke, thi Monopol for dette vilde i hvert Fald have bragt os ud af Kaos, og hvad der er endnu vigtigere: Konservatoriet havde haft Magt til at regulere Forholdene og ikke ladet stort flere faa Organist-Eksamen, end der havde været Brug for i det praktiske Liv, og virksomt kunnet gennemføre en højere musikalsk Standard.

Der var i Foraaret 3 Organistembeder ledige i København og der var ca. 80 Ansøgere, saa det er forstaaeligt, at en Regulering af Forholdene i høj Grad er ønskelig. For Tiden produceres mellem 25 og 35 Organister om Aaret, og da vi ikke kan regne med mere end 5 à 10 ledige Embeder, vil det let indses, at her er et Misforhold til Stede.

Medens det tidligere ikke var ualmindeligt, at et Organistembede blev besat med en Person uden Eksamen, saa skulde man jo tro, at det nu maatte være ganske udelukket; ikke desto mindre har vi oplevet, at et Organistembede i en dansk Købstad for faa Maaneder siden er bleven

besat med en ung Musiker, der har forpligtet sig til at tage Organist-Eksamen i Løbet af 2 Aar. Men der forlyder ikke noget om, hvad der vil ske, hvis han ikke faar Eksamenen, eller hvis han ganske roligt lader være med at indstille sig. Som forholdene er, vil han vanskeligt kunne afskediges, hvis han har gjort nogenlunde tillfredsstillende Tjeneste i de 2 Aar; det er heller ikke udelukket, at dette Forbehold ved hans Ansættelse vil være glemt til den Tid.

Forholdene er nemlig saaledes, at Købstæderne ikke har fælles kirkelig Lovgivning med København. I Hovedstaden ansættes Organister og Kantorer af Kirkeministeriet efter Forslag af vedkommende Kirkes Menighedsraad, og efter at dette Forslag har passeret baade Provst og Biskop; men uden for København er det hver enkelt Kirkes lokale Menighedsraad, som har Afgørelsen af dette Spørsmål *uden nogen Overinstans!* I de københavnske Kirkers Regulativ staar udtrykkeligt, at den, der ansættes, skal have aflagt en Prøve for Sagkyndige, men det er kun faa Købstadkirker, der har en tilvarende Bestemmelse, som Menighedsraadet endda ikke en Gang behøver selv at overholde; saa Ansættelse af en Ansøger uden Eksamen vil være utænklig i København, og vi havde troet, at det heller ikke vilde ske i Købstæderne, men nu har vi altsaa set det ske alligevel. Lokalpatriotismen har i dette Tilfælde været stærkere end Hensynet til offentlig Velanstændighed.

Adskillige af vore Rigsdagsmedlemmer er ganske klar over, at Ansættelses- og navnlig Eksamensforholdene i højste Grad tiltrænger en fornuftig Regulering, men de er ude af Stand til at foretage noget, saa længe der ikke fra Ministeriet fremkommer Forslag i saa Henseende. Saa vi stiller nu vort Haab til, at den Revision af vor kirkelige Lovgivning, som skal finde Sted i Løbet af næstkommende Rigsdagssamling, ogsaa vil medføre at der kommer velordnede Forhold til Stede indenfor denne — ogsaa for Gudstjenestens værdige Forløb — saa vigtige Sag.

Det er med virkelig Beklagelse, at jeg her maa fremstille denne Sag og blotte dens slette Tilstand; men jeg har ønsket at give en helt igennem sandhetstro Fremstilling af disse Forhold uden at prøve paa at smykke dem med Omskrivninger eller Fortielser; og jeg haaber mine ærede Tilhørere ikke alene har faaet Indtrykket af, hvor vanskeligt vi er stillede, men at vi ogsaa er villige til at se Sandheden i Øjnene og sætte al Energi ind paa en Ændring til det bedre. Det gamle Ord siger, at Vanskelighederne er til, for at man skal overvinde dem, og vi opgiver derfor ikke Arbejdet, selv om det først bliver den opvoksende Slægt, der kommer til at se Frugterne deraf.

Julius Foss.

Meddelanden.

Sammanträdena med Organist- och Kantorsföreningens Centralstyrelse; Kyrkosångens Vänners Centralkommitté och Kyrkosångsförbundets Centralråd, vilka avhölls i Stockholm under januari månads första vecka, komma att utförligt recenseras i nästa nummer.

Den första Finlandssvenska kyrkomusikfesten. Inbjudan har utfärdats av den första finlandssvenska kyrkomusikfestens centralkommitté vars ordf. är Dr. G. Mollis-Mellberg och Dir. mus. John Sundberg, om deltagande i kyrkomusikfesten, som är avsedd att hållas i Helsingfors den 23—25 maj 1931. I inbjudans skrives:

Kyrkokörerna hava i ett tiotal år haft för sed att samlas till lokala kyrkliga sångfester. Dessa hava hållits prosterivis, landskapsvis eller anordnats av kyrkliga föreningar. De kyrkliga sångfesterna hava visat sig vara av stor betydelse för kyrkosångsträvandena. Sedan kyrkokörerna numera blivit allmänna och kyrkomusikerna organiserat sig, har man funnit tidpunkten mogen för hållandet av en hela det svenska Finland omfattande allmän kyrkomusikfest. Denna plan kan nu realiseras tack vare den förstående för saken en del församlingar ådagalagt genom att beakta de anhållanden om ekonomiskt stöd som Kyrkosångsutskottet gjort för festens möjliggörande.

I likhet med de tidigare sångfesterna kommer också denna kyrkomusikfest att omfatta såväl gudstjänster som kyrkokonserter, vilka sistnämnda vi denna gång vilja kalla för "Motetter". Pingstaftonen kommer *Engelbrekt-kyrkokören* från Stockholm, vilken blivit inbjuden, att giva en egen konsert. Och förutom inhemska talare torde ordföranden för Sveriges Kyrkosångsförbund, kyrkoherden *F. M. Allard* komma att hålla föredrag.

Programmet har i stora drag följande utseende:

Pingstlördagen den 23 maj.

Kl. 13. Festens öppnande i Nikolaikyrkan.

Kl. 18. Föredrag av kyrkoherde F. M. Allard.

Kl. 19. Engelbrekt-kyrkokörs konsert i Johanneskyrkan.

Kl. 21. Vesper- och completoriegudstjänster i olika kyrkor anordnade av landsortskörer.

Pingstdagen den 24 maj.

Kl. 8. Matutin i Gamla kyrkan.

Kl. 13. Festgudstjänst i Johanneskyrkan.

Kl. 18. Rådplägningsmöte (frågan om bildandet av ett kyrkosångsförbund m. m.)

Kl. 20 Motett I i Johanneskyrkan.

Annandag pingst den 29 maj.

Kl. 13. Körerna medverka vid de svenska högmässogudstjänsterna.

Kl. 15. Motett II i Johanneskyrkan.

Kl. 18. Avslutningssamkväm.

De sånger som utföras vid motetterna äro tryckta i ett häfte, som redan utkommit och kostar fmk 15:—.

Häftet kan beställas hos herr *S. Pettersson, Helsingfors, Fänrik Ståls-gatan 9*, tel. 44 905, och beviljas vid beställning av minst 30 expl. 10 % rabatt. Bland dessa sjutton sånger förekomma fem, i vilkas utförande deltagandet är frivilligt, nämligen: "Ditt ljuva minne", "I himmelen", "Domens dag", "Stodo Jesu lärjungar" och "Människones Son". Likaså är utförandet av Carlssons Kyrkokantat (utkommer enskilt å Fazers förlag) vid öppningstillfället frivilligt.

Vid festgudstjänsten och de övriga högmässorna komma samtliga körer att delta och följes vid dessa Mässa II ur Missale. Vid festgudstjänsten sjunges dessutom Te Deum samt inledningsväxelsången för pingstdagen (Missale). Te Deum kan beställas hos herr *S. Pettersson* och kostar fmk 2:—.

Vi hoppas att de goda intryck de föregående kyrkliga sångfesterna kvarlämnat, vid denna kyrkomusikfest skola förbjupas och verka därhän, att varje församling blir övertygad om kyrkokörens berättigande och högst nödvändiga ställning i församlingen och vid gudstjänsten, såsom tolkare av de stora skatter som ligga förborgade i de kyrkliga körverken, på samma gång som den upprätthåller en god församlingssång.

Herman Nordfors & Co.
PIPORGELFABRIK
 LIDKÖPING.

Tel. Kontoret 145.

Tel. Bostaden 592.

Tillverkar piporglar efter nyaste o. fullt tillförlitliga konstruktioner. Moderniseringar och stämningar utföras omsorgsfullt. Finaste intyg från framstående musici. Dispositions- och kostnadsförslag på begäran omgående gratis.

**LEDIG FÖRKLARADE
 KYRKOMUSIKERTJÄNSTER**

A. Enbart kyrklig tjänst:

I *Nora stads- och bergsförsamlingar* (adr. *Nora*, Örebro län) sökes senast 24 febr. Lön 3.000 kr., visst dyrtidstillägg samt fri bostad. Se annons!

B. Förenade med folkskollärarejänst:

I *Rönnäng* (adr. *Rönnäng*, Bohuslän) sökes senast 29 januari. Skolform B 1.

I *Fitja* (adr. *Hjälstaby*, Uppsala län) sökes senast 1 februari. Solform B 3. Lön 200 kr.

I *Sparrsätra* (adr. *Sparrsätra*, Uppsala län) sökes senast 10 februari. Lön 600 kr.

I *Norråla* (adr. *Söderhamn*) sökes senast 18 februari. Skolform B 2. Lön 1.000 kr.

I *Vidbo* (adr. *Tingslunda*, Stockholms län) sökes senast 18 febr. Skolform B 1. Lön 750 kr.

I *Hagfors* (adr. *Råda*, Värmlands län) sökes senast 26 februari. Lön 600 kr.

Organist- och klockarebefattningen i Nora stads- och bergsförsamlingar, som tillträdades den 1 juni 1931, om valet då är laga kraftvunnet, sökes hos kyrkorådet, adress *Nora*, Örebro län, före den 25 febr. 1931.

Löneförmåner: 3.000 kr. årligen, varå f. n. visst dyrtidstillägg utgår, samt fri bostad av 4 rum och kök i *Nora stad*.

Organisten—Klockaren fullgör sin tjänst enligt författning och särskild av kyrkorådet fastställd instruktion, varjämte honom åligger att på tid, som av kyrkorådet bestämmes, tjänstgöra å pastorsexpeditionen minst 4 tim. i veckan.

Nora den 3 jan. 1931.

Helge Arvedson.
 Kyrkorådets ordf.

E. Rodhe

Svenska Kyrkan

omkring
 sekelskiftet

*

"En utomordentlig gåva till vårt svenska kyrkofolk."
Östergötlands Dagblad.

"Förf. har med sin stora insikt på området, sin personkännedom, sitt goda område skapat ett historiskt-teologiskt och biografiskt verk, som äger i sig ett förblivande värde."

Vestsvenska Dagbladet.

"Kännetecknas av måttfull vederhäftighet, klar-synthet och vidhjärtenhet. Man upplever den historia, som här skildras . . . ett album av kända gestalter."

*Teol. d:r H. Högglund i
 Lunds Dagblad.*

*

Sista kapitlet, Gudstjänstliv och predikan, behandlar psalmboksarbetet, kyrkornas prydnad, kult och konst, kyrkorestaureringar, kyrkobyggnader samt slutligen olika typer av predikan.

*

81 porträtt. Häft. 9: 50, inb.
 11: —, halvfr. band 17: 50.

SVENSKA KYRKANS
 DIAKONISTYRELSES BOKFÖRLAG

ÅKERMAN & LUNDS

NYA ORGELFABRIKS AKTIEBOLAG

KUNGL. HOVLEVERANTOR

Tel. 26

SUNDBYBERG

Tel. 26

TILLVERKNING AV PIPORGLAR

för kyrkor, kapell och konsertsalar.

OM- OCH TILLBYGGNADER,

reparationer, omsämningar och ren-
göringar av gamla orgelverk, samt
inmontering av elektriska båsverk
utföras.

Uteslutande svenskt material och arbete.

F. n. hava vi beställningar å orgelverk till:

Tranås nya kyrka	2	man.	28	reg.
Högsby kyrka	2	"	25	"
Linköpings Missionsförsaml. kyrka	2	"	16	"
Påskallaviks kyrka	2	"	15	"
Brahekyrkan, Visingö	2	"	13	"
Turebergs kyrka	2	"	12	"
Närs kyrka	2	"	12	"
Vallstena kyrka	1	"	7	"
Fredrika kyrka	1	"	7	"

"Nog är det underligt,

att 'kyrkofolket', bärarna av det mest levande av alla samfundsintressen, som om Dagens Nyheter räknat rätt, dock varje söndag vid högmässotid drager 325.000 människor till templen över hela riket, ännu knappast upptäckt, att den äger en av de allra förnämligaste kyrkokalendrar, som något land har att uppvisa",

skriver Kyrkoh. D:r Per Pehrsson
i Svensk Kyrkotidning om

Svenska Kyrkans Årsbok

Han fortsätter: "Jag förstår ej, huru jag skulle kunna undvara dessa 11 små volymer, som stå på mitt skrivbord och som jag alltjämt får anledning rådfråga . . . Men den är icke en prästbok. Det skulle göra gott också för kyrkorådens medlemmar att se den . . . Men även den för lekmännen avsedda upplagen är av utomordentligt värde för alla som intressera sig för det kyrkliga livet . . . Om tidsningsredaktionerna i riket upptäckte den, skulle de ha på ett ställe samlat ett rikt och tillförlitligt stoff . . . Vill någon ha reda på adressen till en svensk prästman, så finnes där den allra sista förteckningen över dem . . . En förträfflig bok för vakna kyrkomedlemmar."

ARG. 1931.

Med pastoralkalender 4: 25, utan pastoralkalender 3: 25, pastoralkalender separat 3: 25.

Svenska Kyrkans Diakonistyrelsens Bokförlag.

TRYCKERI A.-B. FYLGIA, STOCKHOLM 1931.

31.1.1931

